

Literatuur

- Aalsvoort, M. van de & Leeuw, B. van de (1992). *Taal, school en kennis*. Enschede: SLO.
- Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (2003). *Betekenisvol boekhouden*. Videoband.
- Alons, L. et al. (2007). *Coachen op taal*. In *gesprek over taalgerichte didactiek*. Enschede: SLO/Platform Taalgericht Vakonderwijs.
- Appel, R. (1984). *Immigrant children learning Dutch*. Dordrecht: Foris (dissertatie UvA).
- Bakkenes, I., Vermunt, J.D. & Wubbels, T. (2010). Teacher learning in the context of educational innovation: learning activities and learning outcomes of experienced teachers. *Learning and Instruction* 20, 533-548.
- Bakker, A. et al. (2006). *De Lesfabriek voor taalrijk onderwijs*. Enschede: SLO/Platform Taalgericht Vakonderwijs.
- Bakker, C. & Meestringa, T. (2003). *Suggesties voor schrijftaken voor alle vakken in de tweede fase van havo/vwo*. Enschede: SLO/UCLO-RUG.
- Bakker, C. & Meestringa, T. (2005a). Schrijftaken die het denken bevorderen (1): Over denken en verwerkingsopdrachten uit het leerboek. *NVOX* januari 2005, 10-13.
- Bakker, C. & Meestringa, T. (2005b). Schrijftaken die het denken bevorderen (2): Hoe schrijven het denken bevordert, ervaringen bij ANW. *NVOX* februari 2005, 84-86.
- Bakker, C. & Meestringa, T. (2005c). Schrijftaken die het denken bevorderen (3): Acht schrijftaken beschreven. *NVOX* maart 2005, 120-122.
- Bateman, W.L. (1998). *Vragen staat vrij*. Leiden: SMD.
- Bean, J.C. (1998). *Schrijvend leren*. Leiden: SMD.
- Berends, R. (2007). *De leraar taalvaardig. 13 praktische taaldoelen voor de leraar basisonderwijs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Berg, L. van den et al. (2012). *Lezen van 1F naar 4F*. Utrecht: APS.
- Biancarosa, G. & Snow, C. (2004). *Reading Next: A Vision for Action and Research in Middle and High School Literacy. A Report to Carnegie Corporation of New York* (tweede editie). Washington, DC: Alliance for Excellent Education.
- Bindels, M. & Hajer, M. (2014). De invloed van redeneerschema's op inhoudgerichte interactie; een experiment met taalgerichte didactiek in het hoger onderwijs. *Levende Talen Tijdschrift*, 15 (3), 38-47.
- Boer, C. van den & Eerde, H.A.A. van (2006). De (verborgen) wiskundeproblematiek van taalzwakke leerlingen. *Euclides* 81 (6), 292-296.
- Boer, C. van den (2003). *Als je begrijpt wat ik bedoel. Een zoektocht naar verklaringen voor achterblijvende prestaties van allochtone leerlingen in het wiskundeonderwijs* (proefschrift). Utrecht: CD-β Press, Universiteit Utrecht.
- Boersma, K. (2005). Heen-en-weer denken tussen concepten en contexten. *NVOX* 10, 536-539.
- Bogaert, N. & Gorp, K. van (2000). Ja, ik wil! Taakgericht vakkenonderwijs is vooral een kwestie van motiveren. In Colpin, M. et al. (red.). *Een taak voor iedereen. Perspectieven voor taakgericht onderwijs* (19-38). Leuven: Garant.
- Bogaert, N. & Branden, K. van den (2011). *Handboek taalbeleid secundair onderwijs*. Leuven: Acco.
- Bogaert, N. (2004). Taalgericht vakonderwijs: mag het een beetje meer zijn? *Nova et vetera* 82 (1/2), 43-62.
- Bolle, T. & Meelis, I. van (2014). *Taalbewust beroepsonderwijs*. Bussum: Coutinho.

- Bolle, T. (2009). *Drieslag taal: Praktijkboek taalbeleid Nederlands in mbo*. Ede: MBO / ITTA.
- Bootsma, G. et al. (2014). *Schrijven van 1F naar 4F*. Utrecht: APS.
- Bots, R. (2000). De pest komt in Kampen. Werken aan vakinhoudelijke en taalvaardigheidsdoelen bij geschiedenis. *Moer 4* (themanummer *Voorbij de vakgrens*), 214-224.
- Branden, K. van den (2000). NIT of NTL? Over de rol van taal in het voortgezet onderwijs. *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen* (64/2), 25-35.
- Breedijk, J. (2001). Een stappenplan voor Taalgerichte natuurkundelessen. In E. van der Laan & T. Meestringa (red.). *Bronnenboek Taalgericht vakonderwijs* (224-228). Enschede: SLO.
- Brinton, D., Snow, M. & Wesche, M. (1989/2004). *Content-based second language instruction*. Boston MA: Heinle & Heinle.
- Brok, P. den et al. (2004). *Leraar in een kleurrijke school*. Bussum: Coutinho.
- Bruning, L. & Michels, B. (2013). *Concept-contextvenster*. Enschede: SLO.
- Burg, M. van der (2011). *Leer je vaktaal*. Amsterdam: Scriptfactory (videocompliatie, zie www.scriptfactory.com).
- CAL: Centre for Applied Linguistics (1998). *Enriching Content Classes for Secondary ESOL Students*. McHenry, IL: Sunbelt Office and Delta Systems Co, Inc.
- Chamot, A.U. & O'Malley, J.M. (1994). *The CALLA Handbook. Implementing the Cognitive Language Learning Approach*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Chamot, A.U., O'Malley, J.M. & Küpper, L. (1992). *Building Bridges*. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Cloud, N., Genesee, F. & Hamayan, E. (2000). *Dual Language Instruction*. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Coffin, C. (2006). *Historical discourse. The language of time, cause and evaluation*. London: Continuum.
- Cummins, J. (1979). Cognitive/academic language proficiency, linguistic interdependence, the optimum age question and some other matters. *Working Papers on Bilingualism* 19,197-205.
- Cummins, J. (2003). BICS and CALP. Origins and rationale for the distinction. In C.B. Paulston & G.R. Tucker (eds.). *Sociolinguistics. The essential readings* (322-328). London: Blackwell.
- Dale, L. & Tanner, R. (2012). *CLIL Activities; A resource for subject and language teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Deen, J., Hajer, M., Koole, T. (eds.) (2008). *Interaction in two multicultural mathematics classes. Processes of inclusion and exclusion*. Amsterdam: Aksant.
- Diemont, C. & Jager-Struik, Y. de (2000). Taalgericht vakonderwijs op het Vader Rijncollege te Utrecht. *Moer 4* (themanummer *Voorbij de vakgrens*), 227.
- Ebbens, S. & Ettekoven, S. (2013). *Samenwerkend leren; praktijkboek*. Groningen: Noordhoff.
- Ebbens, S., Ettekoven, S. & Rooijen, J. van (1996). *Effectief leren in de les*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Echevarria, J., Vogt, M.E. & Short, D.J. (2012). *Making Content Comprehensible for English Language Learners: The SIOP-model* (vierde editie). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Eerde, D. van (2005). Taalontwikkeling in de wiskundeles. *Levende Talen Tijdschrift* 6 (1), 12-18.
- Eerde, D. van et al. (2002). Betekenisconstructie in de wiskundeles. De samenhang tussen interactief wiskunde- en taalonderwijs. *Pedagogiek* 22 (2), 134-147.
- Eerde, D. van et al. (2006). De taalontwikkelende vakleerkracht. Een discussie over focus van professionalisering en onderzoek. *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen* 76, 39-48.
- Eerde, D. van et al. (2007). *Kijkwijzer voor taalgericht vakonderwijs*. Enschede: SLO/Platform Taalgericht Vakonderwijs.
- Eerde, D. van & Hajer, M. (2005). *Language sensitive math teaching – students' talking and writing enlighten hidden problems*. (Paper gepresenteerd tijdens de 4th Conference on Research Mathematics Education, Barcelona. Webpublicatie: www.cerme4.crm.es)

- Eerde, H.A.A. van & Hajer, M. (2008). The integration of mathematics and language learning in multi-ethnic schools. In M. César & K. Kumpulainen (eds.). *Social Interactions in Multicultural Settings*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Ekens, T. & Meestringa, T. (2013). *Beoordeling van en feedback op schrijfvaardigheid*. Enschede: SLO.
- Elbers, E. et al. (2002). Leerzame tweegesprekken: individuele begeleiding in multiculturele klassen. *Pedagogiek* 22 (2), 159.
- Emmerik, R. (2003). *Naar een ontwerp van duurzame verbetering van VO-scholen: de onderwijskansenformule*. (Te downloaden van www.onderwijskansen.nl)
- Erve, E. van der (1997). *Takenpakket coördinatie taalbeleid voortgezet onderwijs*. Enschede: SLO (Studie en onderzoek binnen het project Nederlands VO 35).
- Expertgroep Doorlopende leerlijnen taal en rekenen (2008). *Over de drempels met taal*. Enschede: SLO.
- Fradd, S., Holmar, J. & Larrinaga McGee, P. (1994). *Instructional assessment*. Reading, MA: Addison Wesley.
- Gibbons, P. (2002). *Scaffolding Language, Scaffolding Learning: Teaching Second Language Learners in the Mainstream Classroom*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Gibbons, P. (2006). *Bridging Discourses in the ESL Classroom*. London: Continuum.
- Gibbons, P. (2009). *English Learners, Academic Literacy, and Thinking: Learning in the Challenge Zone*. Portsmouth: Heinemann.
- Gibbons, P. (2011). Scaffolding language and subject learning through interaction. In Leeuw, B. van der, Meestringa, T. & Pennewaard, L. *Symposium Genredidactiek / Genre Pedagogy*. Enschede: Platform Taalgericht Vakonderwijs/SLO.
- Gorp, K. van (2004). Geïntegreerd taalonderwijs: elke les moet taal ademen. In F. Daems, K. van den Branden & L. Verschaffel (red.). *Taal verwerven op school. Taal didactiek voor basisonderwijs en eerste graad secundair onderwijs* (303-331). Leuven: Acco.
- Graham, S. & Hebert, M. (2010). *Writing to read. Evidence for how writing can improve reading – A Carnegie Corporation time to act report*. Washington, DC: Alliance for Excellent Education.
- Graham, S. & Perin, D. (2007). *Writing next. Effective strategies to improve writing of adolescents in middle and high schools – A report to Carnegie Corporation of New York*. Washington, DC: Alliance for Excellent Education.
- Haenen, J. & Haitink, A. (1998). *Teamleren op school en in de klas*. Leiden: SMD.
- Hajer, M. (1996). *Leren in een tweede taal* (proefschrift KUB, Tilburg). Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Hajer, M. (1998). De bruikbaarheid van de content-based approach in de Nederlandse context. *TTWiA* 58 (1), 201-209.
- Hajer, M. (2003). *Kleurrijke gesprekken. Interactie in een multiculturele klas. Openbare les*. Utrecht: Hogeschool van Utrecht.
- Hajer, M. (2005). Taalgericht vakonderwijs. Tijd voor een nieuw vijfjarenplan. *Levende Talen Tijdschrift* 6 (1), 3-11.
- Hajer, M. (2008). De lat hoog voor vakonderwijs. Taalbeleid in de klas via taalgerichte vakdidactiek. *Vonk* (38) 1, 11-29.
- Hajer, M., Laan, E. van der & Meestringa, T. (2010). *Taalgericht de vakken in! Achtergronden bij dertien lessenseries*. Enschede: SLO/Platform Taalgericht Vakonderwijs.
- Hajer, M. & Leeuw, B. van der (2013). *Werken aan Vaktaal, Taalgerichte Vaklessen ontwerpen. Draaiboek voor een professionaliseringstraject. Concept 1*. Enschede: SLO.
- Hajer, M. & Meestringa, T. (1994). *Schoolse taalvaardigheden in de basisvorming*. Enschede/Lelystad: Stichting IVIO.

- Hajer, M. & Meestringa, T. (1995). *Schooltaal als struikelblok. Didactische wenken voor alle docenten*. Bussum: Coutinho.
- Hajer, M. & Roorda, J. (2006). *Taal voor tien. Over de opbrengsten van het Utrechtse Taalarrangement binnen het onderwijsachterstandenbeleid*. Gemeente Utrecht: Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Hajer, M. et al. (2007). *Open ogen in de kleurrijke klas. Perspectieven voor de onderwijspraktijk*. Bussum: Coutinho.
- Hajer, M. et al. (2006). Op zoek naar de taalontwikkende leerkracht. Verslag van een serie casestudies. In T. Koole, J. Nortier en B. Tahitu (red.). *Papers vijfde sociolinguïstische conferentie* (53-63). Delft: Eburon.
- Hajer, M. et al. (2012). Genres, geletterdheid en vaktaalontwikkeling. In N. de Jong et al. (eds.), *Papers of the Anéla 2012 Applied Linguistics Conference* (349-414). Delft: Eburon.
- Halliday, M.A.K. & Hasan, R. (1989). *Language, context, and text: Aspects of language in a social-semiotic perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Hattie, J. (2012). *Visible Learning for teachers: maximizing impact on learning*. London: Routledge.
- HBO-raad (2011). *Generieke Kennisbasis Tweedegraads lerarenopleidingen*. Den Haag, HBO-raad.
- HBO-raad (2011). *Generieke Kennisbasis Tweedegraads lerarenopleidingen*. <https://10voordeleraar.nl>, geraadpleegd januari 2015.
- Henriksson, W. (2010). Kunskapsprovningar i klassrummet – att bedöma elever. In C. Liberg et al. *Lärrande, skola, bildning: grundbok för lärare* (295-337). Stockholm: Natur & Kultur.
- Hilst, B. van & Bots, R. (2000). Taalspellen in de vaklessen? In P. Nieuwenhuisen (red.). *Het schoolvak Nederlands* 13, Leeuwarden: HSN, 93-96.
- Hooft van Huysduynen, P. (2014). Vraag het de schrijver; Een andere manier om leesvaardigheid te oefenen. *Levende Talen Tijdschrift* 204 (6), 24-28.
- Hoogeveen, M. (2012). *Writing with peer response using genre knowledge. A classroom intervention study* (proefschrift). Enschede: University of Twente.
- Kassenberg, A. & Hilst, B. van (2006). Docenten getraind in taalgericht vakonderwijs. Een onderzoek naar de effecten. *LES* 138, 12-14.
- Knezic, D. (2011). *Socratic Dialogue and Teacher-Pupil Interaction* (proefschrift Universiteit Utrecht). Den Haag: Eleven international publishing.
- Kouns, M. (2014). *Beskriv med ord; Fysiklärare utvecklar språkinriktad undervisning på gymnasiet* (Doctoral dissertation). Malmö: Malmö University, Studies in Educational Studies 73.
- Kroon, H. (2010). Een leerzaam gesprek. *Didactief* 8/oktober 2010, 30-31.
- Kuiken, F. & Vedder, I. (2000). *Dictogloss. Samenwerkend leren in het tweede- en vreemde-taalonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Laan, E. van der & Meestringa, T. (2002). *Bronnenboek Taalgericht vakonderwijs*. Enschede: SLO.
- Laan, E. van der, & Meestringa, T. (red.) (2004). *Zonder skelet kun je niet keten. Met Taalgericht vakonderwijs taalbeleid invoeren op scholen voor voortgezet onderwijs*. Den Haag: Transferpunt Onderwijsachterstanden. (Te downloaden van www.taalgerichtvakonderwijs.nl)
- Laarschot, M. van de (1997). *Lesgeven in meertalige klassen. Handboek Nederlands als tweede taal in het voortgezet onderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Leeuw, B. van der & Meestringa, T. (2011). Eisen aan schrijfvaardigheid in de bovenbouw havo/vwo. *Levende Talen Tijdschrift* 12 (2), 14-24.
- Leeuw, B. van der & Meestringa, T. (2014). *Genres in schoolvakken: taalgerichte didactiek in het voortgezet onderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Lemmens, G. (2000). Experimenteren met taalgerichte vaklessen. *Moer* 4.
- Lemov, D. (2010). *Teach like a champion*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Lewis, M. & Wray, D. (1997). *Writing Frames*. Reading: Reading and Language Information Centre, University of Reading.
- Lewis, M. & Wray, D. (1998). *Writing across the curriculum. Frames to support learning*. Reading: Reading and Language Information Centre, University of Reading.
- Littleton, K. & Mercer, N. (2013). Educational Dialogues. In K. Hall et al. (eds.). *The Wiley Blackwell International Handbook of Research on Children's Literacy, Learning and Culture*. Oxford: Wiley Blackwell.
- Lokhorst, D. (2003). *Leraar en leerling in samenspraak*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Martin, J. & Rose, D. (2008). *Genre Relations. Mapping Culture*. Londen: Equinox Publishing Ltd.
- Meestringa, T. & Tordoir, A. (1999). *Taalbeleid in de lespraktijk. Aanbevelingen op grond van zes casestudies 'Taalbeleid in de praktijk van het voortgezet onderwijs'*. Utrecht: APS/SLO.
- Mens, M., Boonstra, M. & Tjallema, M. (2013). *Breinsleutels voor leerkrachten in het primair en speciaal onderwijs*. Rotterdam: CED-Groep.
- Miedema, M. (1996). *Samenwerkend leren in heterogene klassen*. Enschede: SLO (Studie en onderzoek binnen het project Nederlands vo, nr. 23).
- Miedema, M. (2000). Professionele ontwikkeling van binnenuit. Werken aan een taalgevoelige school. *Levende Talen Tijdschrift* 4, 25-32.
- Novak, J.D. & Gowin, D.B. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Novak, J.D. (2010). *Learning, Creating, and Using Knowledge: Concept Maps as Facilitative Tools in Schools and Corporations* (tweede, herziene editie). New York: Routledge.
- O'Halloran, K.L. (2005). *Mathematical discourse. Language, symbolism and visual images*. London: Continuum.
- O'Malley, J.M. & Valdez Pierce, L. (1996). *Authentic Assessment for English Language Learners*. Reading, MA: Addison Wesley.
- Olthof, A. & Laarveld, K. (2003). Kleurrijke scholen voor voortgezet onderwijs. Schoolontwikkeling en collegiale consultatie. *MesoFocus* 52.
- Onderwijscoöperatie (2014). *Voorstel bekwaamheidseisen*. Webpublicatie: www.onderwijscoöperatie/bekwaamheidseisen.nl, geraadpleegd januari 2015.
- Oxford, R. & Cohen, A. (1992). Language Learning Strategies: Crucial Issues of Concept and Definition. *Applied Language Learning*, 3 (1/2), 1-35.
- Oxford, R.L. (1990). *Language Learning Strategies. What every teacher should know*. New York: Newbury House.
- Padmos, T. (2005). Wetenschappelijke geletterdheid. Een uitnodiging tot samenwerking tussen de taal- en de vakleerkracht. *Vonk* 35 (2), 27-40.
- Paus, H., Rymenans, R. & Gorp, K. van (2003). *Dertien doelen in een dozijn*. Den Haag: De Nederlandse Taalunie.
- Pol, J. van der (2012). *Scaffolding in teacher-student interaction. Exploring measuring promoting and evaluating scaffolding* (proefschrift). Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Ponte, P. (2012). *Onderwijs en onderzoek van eigen makelij. Onderzoek met en door leraren*. Den Haag: Boom Lemma.
- Prenger, J. (2005). *Taal telt! Een onderzoek naar de rol van taalvaardigheid en tekstbegrip in het realistisch wiskundeonderwijs* (dissertatie letterenfaculteit). Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Projectgroep Nederlands vo (2002). *Nederlands in de tweede fase. Een praktische didactiek*. Bussum: Coutinho.
- Raaphorst, E. (2007). *Nederlands leren voor opleiding en werk* (proefschrift Universiteit van Amsterdam). 's-Hertogenbosch: Malmberg.

